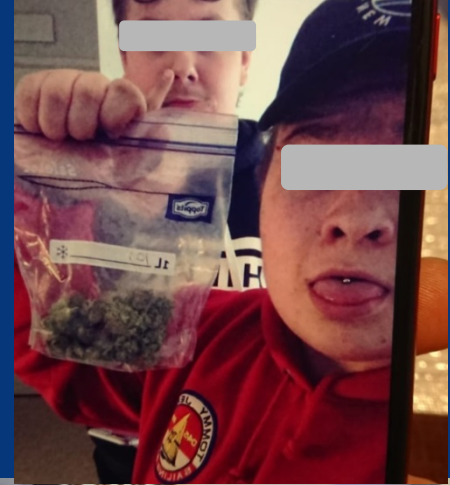

POLIISI
LAPPI

Ennalta estävä työ

"Meri-lapin projekti"

Eeva-Maria Majjala kesk

Kirjallinen kysymys Meri-Lapin alueen huumeongelmasta

Eduskunnan puhemiehelle

Huumeiden käyttö on Suomessa vakava ongelma, eikä se vastoin joitakin ennakkokäsityksiä rajoitu yksinomaan suurten kaupunkien alueelle. Erityisesti Meri-Lapin alueella (eli Kemijoki ja Tornion kaupunkien alueella sekä niiden lähiympäristössä) on jo useiden vuosien ajan ollut tilanteessa, että alueella huumeongelmat ovat lisääntyneet joka vuosi, ja nyt ne ovat jo todella vakavat. Asiasta on viime päivinä myös uutisoitu runsaasti eri tiedotusvälineissä. Tornioista tuli vastikään julki kaksi huumeisiin liittyvää nuoren aikuisen kuolemaa.

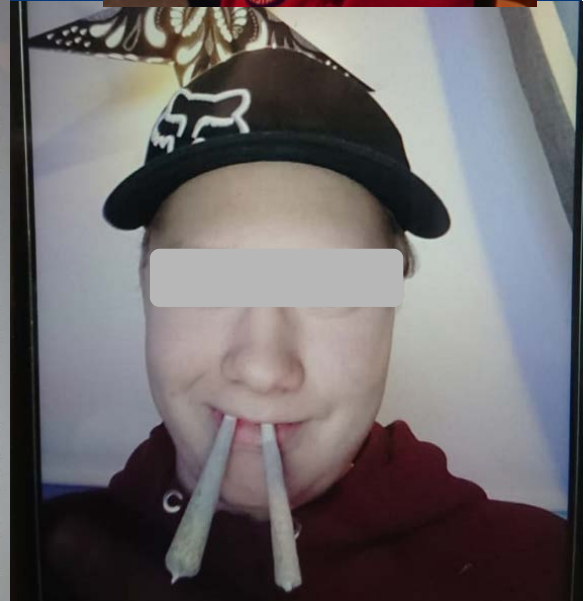
Monet vanhemmat ovat olleet minuun yhteydessä ja kertoneet, miten heidän lapsensa ovat yllättäen huumeiden käyttäjiä. Tilanne yllättää kaikki perheet varsinkin turvalliseksi tunnetussa ja luullussa Lapissa. Ongelmia ei ole vain muutenkin moniongelmaisten perheiden lapsilla, vaan ulkonaisesti hyvinvoivien ja ns. normaalisti elävien perheiden parissa lapsia ja nuoria on myös sortunut huumeisiin.

Yhtenä syynä ilmiön laajuuteen juuri Meri-Lapissa on Ruotsin rajan läheisyys. Koska rajan voi ylittää ilman valvontaa, virtaa rajan ylitse vapaasti kovia huumeita. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan huumeiden kuljettaminen juuri länsirajan yli Ruotsin puolelta Tornioon on kasvanut räjähdysmäisesti. Eutena ilmiönä esin ovat tulleet maahanmuuttajataustaisten henkilöiden pyörittämä huumeilgita ja huumeiden salakuljetus Lappiin. Yhteistyötä ja poliisin toimivaltuuksia valtioiden rajojen yli tarvitaan, jotta mahdollisimman moni rikollinen saataisiin kiinni ja huumeiden salakuljetus kurin.

Lapin poliisi on saanut hankerahaa huumeitilanteen ratkaisemiseksi. Määräaikaisen hankkeen kapasiteetti ei kuitenkaan riitä koko ongelman selvittämiseen. Tilanteen vaikutukset ovat yhteiskunnalle todella kalliit. Nuorten syrjäytyminen pahenee pahenemistaan, ja erityisesti Kemijoki alueella tilanne syrjäytymisen suhteen on jo nykyisin huono. Poliisipalvelut eivät riitä ongelman hoitamiseen, eivätkä tutkijat pääse kunnolla selvittämään, koska heillä ei ole resursseja hoitaa asiaa. Tutkinnan heikko määrä antaa ongelmalle mahdollisuuden laajeta entisestään, ja yhä useampi nuori joutuu uhriksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

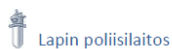
Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta rajan pinnassa olevan Kemi-Tornio-alueen huumeongelmaa saadaan hoidettua?

Projekti pähkinäkuoressa

- Hankeidea syntyi huolenaiheesta, jonka ytimessä oli Meri-lapin nuorten huumeidenkäyttö. Rikostilastot, viranomaisten havainnot ja indikaattorit osoittivat, että Ruotsin ja Suomen raja-alueella on kasvava negatiivinen megatrendi, joka hillitsemättömänä tulee synnyttämään vaikeasti hallittavia riskejä ja tulee ennen pitkää rapauttamaan alueen elinvoimaisuutta.
- Vuoden 2018 lopulla Poliisihallitus myönsi Lapin poliisilaitokselle erillisrahoituksen ennalta estävään kehittämishankkeeseen 1.1.2019 - 1.1.2020. Hankkeeseen palkattiin erillisrahalla kaksi paljastavaa kenttävalvontaa tekevää konstaapelia. Poliisilaitos osallistui projektiin palkkaamalla Meri-lappiin vakituisen ennalta estävän toiminnan konstaapelin ja projektityöntekijän. Hallinnollinen vastuu annettiin allekirjoittaneelle.
- Tehtäväksi annettiin huumausaineita käyttävien nuorien paljastaminen ja ohjaaminen moniammatillisen tuen piiriin. Nyt projekti on laajentunut muualle Lappiin ja kyseinen ennalta estävän ja paljastavan työn menetelmä on jo muodostunut toimintamalliksi ja tärkeäksi osaksi syrjäytymistä estävää työtä. Keskeisinä tukimuotoina ovat huumevieroitus ja Ankkuri-sidosryhmäyhteistyö.
- Projektin painopiste on siirtynyt Rovaniemelle, jossa toimintaa kehitetään ja mallinnetaan Rovaniemen kaupungin ja eri yhteistyökumppaneiden kanssa edelleen. Tavoitteena luoda yhtenäinen ja tietojohdoinen malli kuntien rakenteisiin.

Projektin vaikutus Lapin rikostilastoihin: koko kuva

Lapin poliisilaitos

LÄHDE: Poliisiasiain tietojärjestelmä PATJA
Poliisin tulostietojärjestelmä PolStat

POLIISIN TIEToon TULLEET HUUMAUSAINERIKOKSET yht.

aluenäkökulma, tutkivana yksikkönä Poliisi

	v. 2015	v. 2016	v. 2017	v. 2018	E 2019	alkuv. -18	alkuv. -19	alkuv. muutos
Rovaniemi	314	281	245	336	372	309	342	11 %
Ranua	3	1	3	3	1	3	1	-67 %
Posio	3	2	1	3	3	3	3	
Kemijärvi	12	1	8	6	4	6	4	-33 %
Salla	1	1		3		3		-100 %
Pelkosenniemi	1				1		1	
Savukoski	1				4		4	
Sodankylä	6	16	18	23	16	22	15	-32 %
Inari	21	52	20	20	37	20	37	85 %
Utsjoki		1						
Kemi	298	232	222	179	272	160	243	52 %
Keminmaa	17	28	37	33	43	30	40	33 %
Simo	14	12	3	12	9	12	9	-25 %
Tervola	1	2	4		5		5	
Tornio	73	127	162	188	250	170	226	33 %
Ylitornio	2	6	5	6	13	6	13	117 %
Pello		3	2					
Kolari	5	8		4	11	4	11	175 %
Kittilä	11	21	8	9	22	9	22	144 %
Muonio	2	1			2		2	
Enontekiö		1			1			
Rovaniemi rty	380	386	303	407	476	379	443	17 %
Kemi rty	405	410	435	418	593	378	536	42 %
KJ 1	317	282	248	339	373	312	343	10 %
KJ 2	405	410	435	418	593	378	536	42 %
KJ 3	63	104	55	68	101	67	100	49 %
Roi-Kemi-Tornio	685	640	629	703	892	639	811	27 %
Harva	100	156	109	122	174	118	168	42 %
LAPPI	785	796	738	825	1 067	757	979	29 %
Koko maa	21 221	22 136	24 039	26 373	28 312	24 405	26 199	7 %

alle 25-vuotiaat (HSS)

Alla koko lapin alueen huumausainerikokset ikähaarukalla 25v ja siitä nuoremmat.

Ilmoitettu epäillyt tapauksina	2015	2016	2017	2018	2019	Summa	Ed.VUOSI	KuVUOSI	VUOSI muutos	VUOSI muutos%
HUUMAUSAINIEN KÄYTTÖRIKOS	267	231	157	197	279	1 131	182	279	97	53,30%
HUUMAUSAINERIKOS	67	90	58	92	85	392	86	85	-1	-1,16%
TÖRKEÄ HUUMAUSAINERIKOS	4	9	11	40	14	78	34	14	-20	-58,82%
Summa	338	330	226	329	378	1 601	302	378	76	25,17%

Rovaniemi:

Ilmoitettu epäillyt tapauksina	2015	2016	2017	2018	2019	Summa	Ed.VUOSI	KuVUOSI	VUOSI muutos	VUOSI muutos%
HUUMAUSAINIEN KÄYTTÖRIKOS	105	83	82	109	108	487	104	108	4	3,85%
HUUMAUSAINERIKOS	31	23	28	37	23	142	36	23	-13	-36,11%
TÖRKEÄ HUUMAUSAINERIKOS	0	0	2	14	4	20	13	4	-9	-69,23%
Summa	136	106	112	160	135	649	153	135	-18	-11,76%

Kemi:

Ilmoitettu epäillyt tapauksina	2015	2016	2017	2018	2019	Summa	Ed.VUOSI	KuVUOSI	VUOSI muutos	VUOSI muutos%
HUUMAUSAINIEN KÄYTTÖRIKOS	97	54	31	21	55	258	18	55	37	205,56%
HUUMAUSAINERIKOS	7	14	4	9	9	43	8	9	1	12,50%
TÖRKEÄ HUUMAUSAINERIKOS	1	2	1	0	2	6	0	2	2	/0
Summa	105	70	36	30	66	307	26	66	40	153,85%

Tornio:

Ilmoitettu epäillyt tapauksina	2015	2016	2017	2018	2019	Summa	Ed.VUOSI	KuVUOSI	VUOSI muutos	VUOSI muutos%
HUUMAUSAINIEN KÄYTTÖRIKOS	25	36	24	36	69	190	32	69	37	115,62%
HUUMAUSAINERIKOS	14	25	17	29	36	121	25	36	11	44,00%
TÖRKEÄ HUUMAUSAINERIKOS	2	5	8	26	6	47	21	6	-15	-71,43%
Summa	41	66	49	91	111	358	78	111	33	42,31%

Meri-lapin tuloksista

- Paljastettu 235 kpl huumeita käyttävää nuorta (valtaosa Tornio, Kemi ja Keminmaa).
- Valtaosa nuorista 20 - 25 vuotiaita.
- Rikosilmoituksia n.195 kpl. Alle 25-vuotiaita n.120 kpl.
- Poliisille ennestään tuntemattomien osuus on n. 85%.
- Huumausainerikoksiin liittyvät Ankkuripuhuttelut 43 kpl
 - alaikäiset 24 kpl.
- *HSS- ohjelman piirissä on n. 90 nuorta (15-25v.)
- Hoitoon/Ankkuriin sitoutuminen on ollut erittäin vahvaa ja vain muutama hoitoonohjattu on jättänyt hoidon kesken.
- Projektin aikana selvitetty lukuisia muita rikoksia sekä Suomen että Ruotsin puolella.
- Yhteistyö tiivistynyt huomattavasti ja HSS- käytänteet vakiintuneet.

*hoito syytteen sijaan- ohjelma

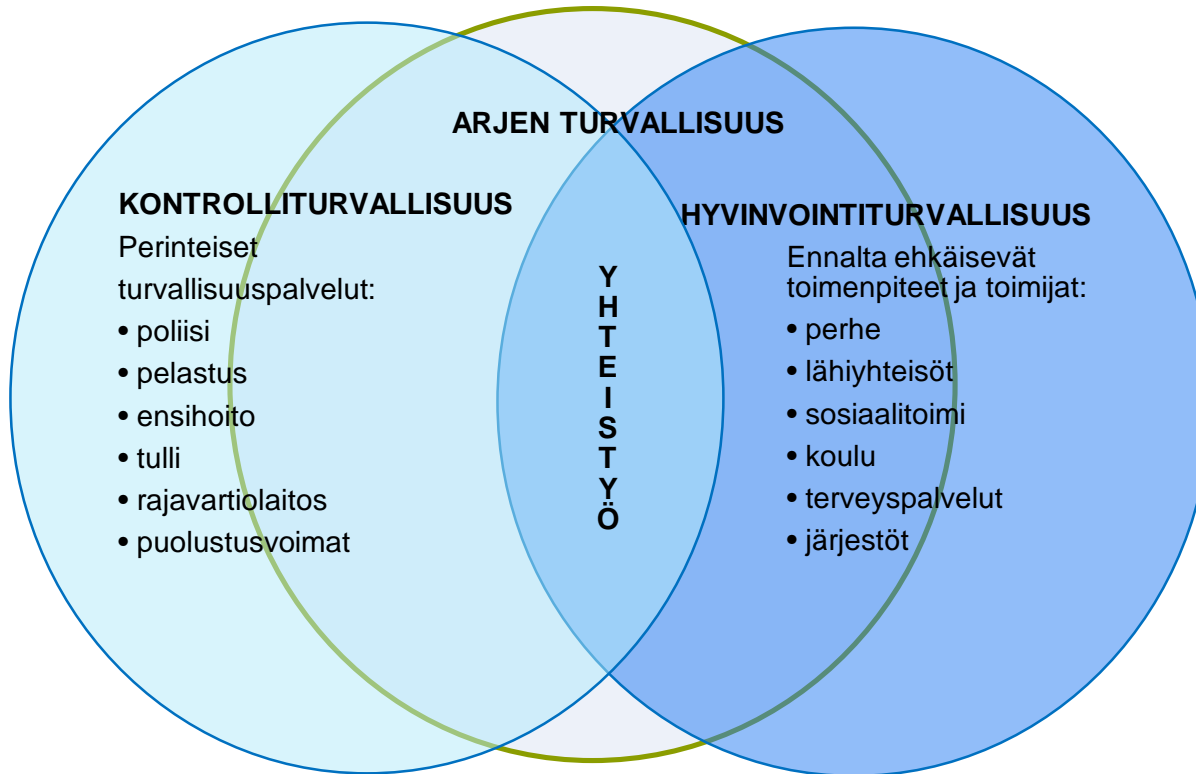
Rovaniemen tuloksista

- Rovaniemi 1.9.2019 -
- Paljastettu 216 kpl huumeita käyttävää alle 25-vuotiasta nuorta, alaikäisiä 31 kpl.
- Valmiita juttuja 63 kpl, joista 23 alaikäistä. Alaikäiset ohjattu hoitoon/Ankkuriin.
- Käyttörikoksia kirjattu 42 asiakkaalle ja ohjattu hoitoon.
- Poliisille ennestään tuntemattomien osuus 90%.
- Myös muita rikoksia selvinnyt.
- Rovaniemelle 3 uutta lisävirkaa: päihdetyön koordinaattori aloittaa työnsä 2/2020 (sos.virk.), paikalliseen päihdetukiyksikköön 1 lisävirka, 1 etsivän nuorisotyöntekijän virka.
- Rovaniemen kaupunki otti tilanteesta kopin ja ryhtyi kehittämään mallia edelleen.

Hyvät käytännöt

- Uusi ja tehokas toiminta-/yhteistyömalli (*Lapin Liitto/AVI/Oikeusministeriö)
- Edistänyt huumeiden vastaista työtä etenkin Torniossa. Vanhemmat ovat vieneet lapsiaan huumeeseuloihin myös suoraan ilman viranomaisten puuttumista asiaan.
- Sidosryhmäyhteistyö lisääntynyt ja organisoitunut, rakenteita uusittu ja resursseja lisätty/ollaan lisäämässä Lapissa. Tarkoitus levittää tietojohtoinen päihdetyön koordinointi koko Lappiin.
- Kenttävalvonnan ja ennalta estävän resursseja lisätty ja toimintoja tehostettu. Toimintamalli vakiintunut ja pysyvä kenttävalvonta (4 hlö) perustettu.
- Runsas medianäkyvyys; v. 2019 lehtijuttuja ja haastatteluja n. 20 kpl (myös Ruotsin medialle)
- Hankkeen piirissä on tehty yhteistyötä Valtakunnansyyttäjänviraston kanssa nuoren käyttörikosasioissa. Mallinnus otettu käyttöön Lapin pl:ssä.
- Uudet yhteydet paikallispoliisiin, Lapin AMK:n ja Lapin Yliopiston kesken.
- Muuta: Hankkeen työntekijät ovat saaneet lisäksi paljon tietoa etenkin Haaparannalla asuvista huumausaineiden myyjistä ja käyttäjistä. Tätä tietoa on välitetty Haaparannan poliisille, jossa on tietojen pohjalta selvitetty useita huumerikoksia. Hankkeessa tulleita tietoja on käytetty myös Prum-operaatioiden yhteydessä ja takavarikoitu huumeita ja aseita mm.

Arjen turvallisuus

Arjen turvallisuus ja hyvinvointi.

Lähde: Sisäisen turvallisuuden sihteeristön päällikkö Tarja Mankkinen, sisäministeriö teoksessa Vahvemmat yhdessä 2014, 4.

Kehitettäviä teemoja päihdetyössä

- Maakunnalliset toiminnot: Ennalta estävän toiminnon maakunnallinen/alueellinen ohjausryhmä. (poliisin ohjausryhmä on perustettu 2020)
- Kuntien toiminnot:
 - prosessien hallinta kunnille/sossulle; vastuu toiminnasta on ollut liiaksi poliisin harteilla.
 - kuntien yhteistoiminnan kehittäminen; pienissä kunnissa ei ole mahdollisuuksia järjestää palveluja omavaraisesti.
 - sossun resurssit; monessa kunnassa menty punaisella jo monta vuotta.
 - myös nuorisotyön resurssit ovat paikoin heikot.
 - Päihdelääkäripalvelut; (Tornio) – tk:ssa vain yksi lääkäri. Muutama asiakas saanut odottaa aikaa 5 kk.
 - Simo/Tervola jääneet paitsioon. Simon sosiaali- ja terveystyö kuuluu Oulunkaaren kuntayhtymän alle.
*Simossa Ankkuri aloitettu 1.2.2020!
- Päihdetyön yhdenmukaistaminen Lapissa (kehitystyötä tehdään systemaattisesti Roissa)
- Tutkimuksen hyödyntäminen; Amk/Yliopisto.
- Järjestöjen aktivoiminen: jälkitoimet? koulut?
- Elinkeino mukaan, miten?

Projektin mallinnuksesta

1. Ongelmanmäärittely ja tiedustelukysymyksen hahmottaminen

- "nuoret käyttävät avoimesti huumausaineita ja pyörittävät huumausainekauppaa"
- "tulisiko tarjonnan sijaan puuttua kysyntään?"
- "emmekö voi tehdä mitään tilanteelle?"
- "mistä perusteet toiminnalle?"

2. Tietoaukkojen määrittely ja alustavat tiedustelut (kokemusperäinen)

- asiantuntijoiden kuuleminen ja indikaattoritietojen kerääminen

(3. Rahoituksen hankkiminen (POHA + PL) ja resurssien kohdentaminen)

4. Tiedonkeruusuunnitelma ja tiedotussuunnitelma

5. Tiedustelu; alustavien tietojen taktinen hyödyntäminen

6. Toiminta – projektin varsinaiset toimet käyntiin

- 60 huumausaineen käyttäjää haaviin Torniossa (2 vk)
- 1. "hätkökokous" Meri-Lapin kunnanjohton kanssa (3. kokouksen sarja: puolivuotiskatsaus ja päätöskokous)

7. Materiaalin käsittely ja analysointi

+ muut indikaattorit

8. Tiedon välittäminen ja hyödyntäminen

9. Toimintamalleista sopiminen, kehittäminen ja vastuista sopiminen

10. Tiedottaminen ja siirtyminen takaisin kohtaan 1. (Kemissä ja Rovaniemellä tehty samat toimet, Rovaniemellä voimakkaimmin)

Tavoite 2020: **Syrjäytymisen** estäminen;
nuorten huumeidenkäyttäjien kierteen
katkaisu Lapissa

Kiitos

rkom. Reko Silvenius / Lappi

Ennalta estävän toiminnon organisaatio

